

Francesc Bellmunt

L'Estat, sóc jo.

QUARTERES

L'ESTAT SÓC JO

poemes

(2025)

Francesc Bellmunt

Pròleg de Joaquim Sala-Sanahuja

L'Estat sóc jo

Francesc Bellmunt

Primera edició: agost de 2025

© del text: Francesc Bellmunt
© del pròleg: Joaquim Sala-Sanahuja
© de les il·lustracions: Francesc Bellmunt
© 2025 Tushita edicions

www.tushitaedicions.com
info@tushitaedicions.com

Disseny i maquetació: Sir Gawain & Co.
Disseny de la coberta davantera: Francesc Bellmunt

Col·lecció dirigida per Pau Gener Galin i Enric Soler Raspall

Tots els drets reservats. No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni el seu tractament informàtic, ni la seva transmissió a través de qualsevol mitjà, bé sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per enregistrament o d'altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Imprès a: Ulzama Digital

ISBN: 978-84-129774-8-6
Dipòsit legal: B 14174-2025
Thema: DCC, DCF
IBIC: DCF

L'ESTAT ÉS ELL

Notes per a un llibre de poesia de Francesc Bellmunt

JOAQUIM SALA-SANAHUJA

Els poemes d'aquest llibre, el quart que Francesc Bellmunt fa públic, vénen d'un país llunyà i emboscat, un país de somni on l'autor és monarca absolut. Ell el veu com un territori extens, inacabable, de "fronteres fredes", que substitueix la pàtria i la fe que, segons confessa, mai no ha tingut.

País llunyà: són dos mots que vaig sentir casualment una vegada al Cabinet Fantastique del Museu Grevin de París, una mena de teatret íntim on presentaven, a les tardes, espectacles de prestidigitació. A l'escenari, un homenet discret, vestit amb frac, es disposava a començar una sessió de màgia blanca. El públic, escàs, parava l'orella amb atenció, perquè la veu no sonava clara. Van ser els seus primers mots: "Je suis venu d'un pays lointain..."

—Ja està! —vaig dir al meu acompanyant, que era el poeta Joan Brossa—, aquest home, per l'accent, és català.

I en efecte, tot just acabada la funció, vam pujar a l'escenari a saludar el màgic, i amb en Brossa es van reconèixer i abraçar davant d'un públic estupefacte: tots dos havien pertan-

gut a la mateixa associació catalana d'il·lusionisme, l'ACAI, abans de la guerra. L'home, que més endavant un amic va retrobar en un taxi per París —també feia el taxi “en hores desvagades”—, era il·lusionista. I venia, com tots nosaltres, d'aquell país llunyà, il·lusori, on tothom era emboscat —el país mateix ho era. Aquest país, Francesc Bellmunt el veu extens, i fred, i és, segons diu, el substitut d'una pàtria que mai no hem pogut tenir. Els catalans vivim de substituts, de succedanis i de màgia blanca.

Francesc Bellmunt, jo mateix i tants d'altres formem part d'un país que se'ns apareix de tant en tant com una il·lusió, paisatge espectral entrevist a certes hores, sovint al fosc de la nit, quan ve l'hora dels somnis. A estones, també, aquest país és Catalunya, un país amb quatre “demarcacions” que ja gairebé ens sembla tocar amb els dits, fins que ens despertem. Però que de vegades és tan sols una “nació de paper” on la vida acaba essent una papiroflèxia tràgica. (Un exemple cabdal, extret d'un dels poemes que “quedaran” d'aquest llibre: el trànsit continu d'avionets de paper que volen i volen cap a ponent des de fa segles per salvar contínuament Berlín.) I a estones encara som nosaltres mateixos, perquè cada persona és un país, un paisatge, un paisanatge. I doncs, d'aquest país que és i no és, i que voldríem que fos, i del qual voldríem ser, en Bellmunt poeta n'és el monarca absolut, el nou Lluís XIV. El títol ja ho diu: l'Estat és Ell.

No vull pas expressar amb això que el Jo de Bellmunt sigui un *ego*: no, el seu Jo és una entitat més alta, que engloba i dirigeix un discurs que es repensa, que rumia el passat, que recula i avança en el temps per bastir-hi il·lusions i remoure-hi recances. Tots els poemes —i les notes!— són com llampades d'aquests desplaçaments. Amb una sinceritat que li és característica i que de vegades li ha comportat maldecaps, presenta el seu rei ben nu. Ho podria endolcir, disfressar. Però no ho fa. Potser també per una raó tècnica: art de màgia o art de somni, la poesia de Bellmunt es falca en la realitat per girar-s'hi en contra. Una realitat generalment adversa, ja ho hem dit, en què impera a hores d'ara, per ell, que sempre ha estat un home d'acció, un cert desconsol, un munt de recances. La nostra psiqué és feta sobretot de recances. I aquestes recances se'ns giren en somnis que són sovint ambivalents i que solen acabar malament. “Fent màgia teatral el paisatge girarà en calvari”, profetitza el poeta.

Lector intens i amatent de poesia, els ressons d'aquestes lectures apareixen a cada passa dels seus llibres: Salvat-Passeit, Pere Quart, de vegades Gabriel Ferrater, Joan Brossa o Pierre-Jean Jouve! La poesia reial és una poesia culta, amarada de veus d'altri, però entre tot aquest remoreig sobresurt encara la d'en Bellmunt mateix, que té un deix sabadellenc, més popular, paradoxal i fins paroxístic.

De vegades, anant pel carrer, veureu persones que, parlant a una altra amb un gran convenciment, s'enfilen i arriben al paroxisme, i aleshores agafen l'interlocutor per les solapes, com si l'haguessin de pegar (he escrit *persones* en comptes d'*homes* per una qüestió de gènere, però ara m'adono que aquest gest només es dona entre els homes). Aquesta poesia, doncs, us agafa de vegades per les solapes, perquè Bellmunt hi va pel dret, sense especulacions ni gaires miraments: ja he parlat de sinceritat, però ara voldria que el lector la sentís tal com és, xocant de tan directa. Moltes imatges no s'hi formulen, sinó que s'hi etziben. Nosaltres dos som de Sabadell, que és un país amb molta terra a l'Havana. L'escepticisme, en conseqüència, ens és una actitud habitual, fonamental, i forma part de la nostra manera de ser. Però s'ha d'entendre que darrere l'escepticisme, l'humor, l'estirabot i tot allò, despunta molt sovint la veritat, la veritat nua, plagada de vertígens.

Una altra qüestió és la llengua. A casa, a les nostres famílies, es parlava *bé*. Nosaltres vam aprendre a parlar una llengua clara i precisa, formalment correcta. Fins i tot quan, en un acte de rebel·lia, intentàvem parlar *malament*, ho fèiem amb plena consciència de la transgressió. Ens atreien els argots, els popularismes, els malnoms, i fins i tot els castellanismes, que ens feien riure —ara ja no ens fan riure tant. Però més enllà de la circumstància, que era la dels anys

seixanta i setanta, els de la nostra formació, els mots ens interessaven, i per això el nostre interès també per la poesia. En Bellmunt ja feia poemes, i els publicava quan encara era adolescent. Els lletraferits començàvem d'hora perquè ja teníem la llengua, en coneixíem el geni, les fondàries, tot això abans de conèixer la vida. No era pas, és clar, la llengua que ens ensenyaven a l'escola, sinó la nostra, que havíem après a casa *gratis et amore*. En aquesta llengua hi havien intervingut prèviament moltes veus: els besavis, que moltes vegades venien de fora, i els avis, però també mossèn Geis, la Lliga del bon Mot, les conferències de l'Acadèmia catòlica, la poetessa Agnès Armengol, els senyors Joan Oliver, Armand Obiols, Francesc Trabal i Miquel Carreras, o el terrissaire Marià Burguès, a més dels seus successors, una llista llarga que publicarem un altre dia. Si allò no era Atenes, tampoc no era un país d'arreplegats. Aquest fet de la llengua i de l'origen vallesà ens podria donar avui eventualment un aire com aristocràtic —a en Bellmunt, reial—, una seguretat, per no dir un aire de superioritat, que seria excessiu. Però de vegades ens ho han retret.

Tot això per mostrar que en la poesia de Bellmunt hi ha, de manera natural, genètica, lligada als seus orígens, la passió dels mots. Que sent i sublima una mena d'atracció quasi eròtica del mot, del qual transcendeix el sentit. D'aquesta manera, el seu poema avança sempre empès per l'energia

dels mots, no pas seguint un fil previ, previsible, poc o molt convencional, sinó més aviat a l'atzar, confiant l'impuls del discurs a la llibertat la paraula, als ritmes, a la sonoritat, als ressons. Així les imatges, les figures que s'hi perfilen, sobten: ja hem dit que en els mots hi ha la veritat, i la veritat molt sovint fa rodar el cap.

Una altra de les particularitats del llibre que teniu a les mans és que molts dels poemes estan il·lustrats amb dibuixos del poeta mateix. Que un llibre de poesia contingui il·lustracions, intervencions d'un artista plàstic no és pas un fet inusual. Però sí que l'il·lustrador i el poeta siguin la mateixa persona. Si observeu les il·lustracions us adonareu que totes tenen relació amb un dels temes que sorgeixen en els versos o amb el tema de fons, o de vegades simplement amb un mot. Però aquestes il·lustracions, deslligades del context, no es desvirtuen. Són il·lustracions practicades en registres diversos: el dibuix a la ploma és el més freqüent, però també hi ha el collage, a la manera d'Ernst, o l'*objet trouvé*. N'hi ha que piquen l'ullet a d'altres autors —Brossa, posem per cas. Alguns dels dibuixos i les sextines són efectivament cops de barret adreçats a en Brossa, un dels referents de Bellmunt i també veí seu al cèlebre immoble del carrer de Gènova de Barcelona. De vegades s'hi refereix com a poeta-paleta, segons la coneguda definició que la policia havia proporcionat a en Brossa i que ell mateix no

s'estava de citar. Bellmunt, que el veia "pujant cases literals", el va veure, mort, al peu de la bastida.

Al voltant de Bellmunt sempre hi ha hagut altres artistes: Antoni Angle i Alfons Borrell, per exemple, dos pintors desapareguts però que m'han dictat algunes d'aquestes ratlles, o encara Gabriel Morvay. Tots apareixien també com a actors a les primeres pel·lícules de Bellmunt, poc divulgades. En aquell ambient tothom feia de tot, però amb ell generalment a la batuta, com escau a la seva personalitat. I és que, en general, les iniciatives de Bellmunt han estat sempre corals. Per això la d'ara, la poesia, essencialment solitària, vol sortir del paper i arribar al públic. És una poesia que s'ha de llegir amb força, en veu alta. Alguns d'aquests poemes seran recitats coralment, recordats de memòria. I quedaran.

Solsona, Festa major de 1954.

Voilà donc, quand on pense à des poèmes, qu'on accompagne des poèmes, voilà donc les chemins que l'on parcourt ? Seraient-ce simplement des allers-retours, des chemins qui font un détour pour aller de toi à toi-même ? Mais ce sont en même temps aussi, parmi combien d'autres chemins, les chemins par lesquels la parole devient sonore, ce sont des rencontres, les chemins d'une voix vers un Tu qui la perçoit, chemins de créatures, projets existentiels peut-être, l'envoi de soi au-devant de soi-même, à la recherche de soi-même... Une sorte de retour chez soi.

PAUL CELAN

(O sigui, quan pensem en els poemes, quan guiem els poemes, quins son els camins que recorrem?; Serien simplement d'anada i tornada, camins que es desvien per anar de tu a tu mateix? Però alhora són, entre molts d'altres camins, els camins pels quals la parla esdevé so, són trobades, camins d'una veu cap a un Tu que la percep, camins de creacions, projectes existencials potser, l'enviament d'un mateix davant d'un mateix, a la recerca d'un mateix... Una mena de retorn a la llar.)

Als disset anys jo em sentia un poeta jove a Sabadell; ara als setanta vuit, soc un poeta vell a Barcelona i m'he trobat al davant els mateixos problemes que em trobava aleshores, uns conflictes que molta altra gent gran ja han superat, vençut o enterrat amb l'ajuda del temps i el seny. La poesia, amb les seves excavacions, ha deixat al descobert aquest estrip generacional i no evito que la meua sang textilista m'impulsi a agafar fil i agulla per sargir el trau amb els versos, per fer de tot el temps viscut una sola hora, un pont, un sobre-poema, un món poètic nou que m'abanderi.

DES DEL DESPATX

Del meu llit, despatx romàntic
amb llençols de cotó tântric
veig les natges del crepuscle
i en la quietud del meu muscle,
us juro que no és cap tòpic,
ni és cap acudit semàntic,
hi trobo el repòs eròtic
que al meu coratge convé.

Rebeu la cordial missiva
que és confessió lasciva
per conducte telepàtic
amb tot el desig empàtic
d'uns auguris desitjosos
lliures de matisos grisos
de versets apegalosos.
Vostre i fidel servidor.

L'ESTAT SOC JO

Jo mai no he tingut una pàtria, ni una fe, ni una certesa que m'avivés en els llargs hiverns eclipsats de la temença.

Jo mai no he tingut una pàtria, ni una fe, ni un miracle radiant com una sortida de sol, net com un pleniluni.

Jo mai no he tingut una pàtria, ni una fe, ni un temple que vetllés per la nostra història amb l'amor constant de la sal.

Però aquest infortuni no atraparà el meu somni emboscant,

vast territori de fronteres fredes, on l'estat soc jo.

BRINDIS

Pateixo de viure des de tres quarts de dotze
de la nit del trenta-un de gener quan vaig néixer.
En la forçada puresa d'una nit de restricció
vaig treure el cap a un mon vestit per la daurada
tenuïtat de la llum cordial de les espelmes.

Aquest record, robat sense cap mania
al sac virtuós de les rondalles familiars,
és xavalla del moneder del temps perdut
que paga una ronda de present i recança
a totes les persones que m'han conegut.

Allò de miraculós, o si voleu terapèutic, que té la poesia de Bellmunt és una capacitat d'astorament i de transformació fora del comú, que ben probablement no fora la mateixa, o no arribaria tan enllà, sense l'acte de convertir els cecs i foscs impulsos anti-gravitatoris en paraules capaces de transportar el poeta, i en bona part també el lector, cap a mons i mirades que van més enllà de l'habitual percepció.

Xavier Bru de Sala

Potser l'aportació més original de Bellmunt és la convivència de temes greus i d'experiències molt quotidianes (...) tot li serveix en la voluntat de crear en cada poema una unitat de significat valuosa.

Guadalupe Ortiz de Landàzuri

Notes de lectura SERRA D'OR

La poesia de Francesc Bellmunt té molt més d'oda que d'ègloga. En això és ben bé horaciana —amb alguna marrada elegíaca, certament. Com en les millors cintes d'una bona pesquera.

Josep Bargalló

Bellmunt demostra que una de les maneres que tenim a l'abast per combatre la incertesa que ens envolta és aprofundir en un major coneixement de nosaltres mateixos, en el seu cas, a través d'una poesia canònica, original i estimulant.

Jaume C. Pons Alorda

Suplements ARA BALEARS

Tushita edicions

QUARTERES_22